

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Соединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 91 (12181) | 1983 чылдың апрель 19, вторник | 1925 чылда үндээлгөттөгөн | Өртөө 3 көп.

СЭКП обкомунда, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелинде, профоблчөвүлелде, ВЛКСМ обкомунда

МУРНАКЧЫЛАРГА ДЕҢНЕЖИҢЕР!

Мал ажылының продукциязын бүүдүр, күрүнеге сар, малдың баш санын көвүдээр болгаш ооң баш санын менди камгалаары хандыр талазы-биле 1983 чылдың бирги кварталында социалисттик чарыктын түңнелдерин СЭКП обкомунуң бюзосу, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлели, профоблчөвүлел база ВЛКСМ обкомунуң чугаалажып көргөң, ол талазы-биле доктаалды хүлээп алган.

СЭКП-ниң XXVI съездинин, СЭКП ТК-ның май, ноябрь (1982 ч.) Пленумдарының шийирлерин амдыралга боттандырыпшаа, 1983 чылда планнары болгаш социалисттик хүлээлгелерин база оң бирги беш чылдың планнарын нити-зи-биле чедиишкенин күүсет дээш социалисттик чарыкты калбартыпшаа, көдээ ажы-айыңың ажил-шичкелери бо чылдың бирги кварталында чамдык эки түңнелдерин чедип алганын демдегелээ. Күрүнеге эът сазарының квартал планы апрель 1-ге чедир республикага 113,7 хуу, сүтү — 113,6 хуу, чуурганны — 146,4 хуу күүсеттинген. Эрткен чылдың ол үеинге деңизерге, эът сазары 14,2 хуу, сүтү — 17,8, чуурган — 11,5 хуу; эътти бүүдүрү 19,6 хуу, сүтү — 10,8, чуурган — 18,2 хуу көвүдээ. Мал ажылының продукциязын шийар көргүзүп турар элээн.

Районнарың, хоорайларың болгаш үлестүр, түдүг, транспорт болгаш харылааның, сазыгың, республиканың чоңунуң коммунал-амыдырал хандырылааның коллективтеринин социалисттик чарыкының 1983 чылдың I кварталында түңнелдерин дугайың СЭКП обкомунуң бюзосу, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлели, профоблчөвүлел болгаш ВЛКСМ обкомунуң чугаалажып көргөң, доктаал хүлээп алган.

Улетпүрүң, түдүгүң, транспортүң болгаш харылааның, сазыгың болгаш чоңунуң коммунал-амыдырал хандырылааның коллективтеринин социалисттик чарыкының XXVI съездинин, СЭКП ТК-ның май, ноябрь (1982 ч.) Пленумдарының шийирлерин амдыралга боттандырыпшаа, 1983 чылда планнары болгаш социалисттик хүлээлгелерин база оң бирги беш чылдың үшкү чылдың планын күүсет дээш социалисттик чарыкты калбартаң, I кварталдың планнарын болгаш социалисттик хүлээлгелерин күүседиңизге чамдык чедиишкениң болгаш демдегелээ.

Бо чылдың январь-март айларында үлетпүр продукциязын пландан ажыр 2524 муң рубльге бүүдүргөн, 2008 рубльдин сайгарган болгаш күш-ажылдың бүүдүрүчүлүгүн талазы-биле план 105,7 хуу күүсеттинген. Пландан ажыр 18 муң тонна хөмүр-дашты паспаң, 3262 тонна сорттук даг-дүгүн, 2,2 муң кубометр дилгит материалдары, 39 тонна мал саржаан, 72 тонна далганы бүүдүргөн, 18,1 муң кубометр түдүг ыяжын үндүр сөөрткөн.

Улетпүрүң болгаш чоңунуң коммунал-амыдырал хандырылааның бүүдүрүчүлүгүн кварталдың социалисттик хүлээлгелерин күүседиңизге. Кызыл хоорайың ажилың чоннары, Кызылдың эът комбинатының, 45-кичү түдүг эргелелиниң, Хову-Аксыйн АТБ-иниң, Кызылдың үлетпүр сазыгының, Тув-коммунарперонун коллективтерин болгаш өскө-дала черлер кварталда алган социалисттик

болгаш ВЛКСМ обкомунуң дөңдөөлүн. Күрүнеге эът сазарының үш айларда планын Бай-Тайга, Тожу, Эрзин районнары, «Хел», «Бай-Тала», «К», «Хел», «Мей 1», «Тоора-Хеч», «Сазык», «Кызыл тараа», «Нарын», «Чаа орук», «Кара-лаак» өскөстөр, сүт сазарының планын Бай-Тайга район, «Енисей», «Кара-Хаак» совхозтар күүсеттген. Республиканың совхозтарында малдың ядирин дүүвүрүшкенин бүүдүрүп турар. Малдың хорамчазы ыяжыга Тожу, Каа-Хем, Бай-Тайга болгаш Улуг-Хем районнарында эңне хей болуп турар. Ол дээрле мал кыштагылашкыны организастаар талазы-биле уадуруткучуларын болгаш «Педиагистериниң кошкак ажилдаанын, партияның чамдык комитеттеринин талазында организастаа болгаш масса-политиктиг ажилда чамдык депендир чорутканын түңнел болуп турар.

1983 чылдың бирги кварталында мал ажылының продукциязын бүүдүр, күрүнеге сар, малдың баш санын көвүдээр, оон баш санын менди камгалаары хандыр талазы-биле доктаалды хүлээп алган.

Улетпүрүң, түдүгүң, транспортүң болгаш харылааның, сазыгың болгаш чоңунуң коммунал-амыдырал хандырылааның коллективтеринин социалисттик чарыкының XXVI съездинин, СЭКП ТК-ның май, ноябрь (1982 ч.) Пленумдарының шийирлерин амдыралга боттандырыпшаа, 1983 чылда планнары болгаш социалисттик хүлээлгелерин база оң бирги беш чылдың үшкү чылдың планын күүсет дээш социалисттик чарыкты калбартаң, I кварталдың планнарын болгаш социалисттик хүлээлгелерин күүседиңизге чамдык чедиишкениң болгаш демдегелээ.

Бо чылдың январь-март айларында үлетпүр продукциязын пландан ажыр 2524 муң рубльге бүүдүргөн, 2008 рубльдин сайгарган болгаш күш-ажылдың бүүдүрүчүлүгүн талазы-биле план 105,7 хуу күүсеттинген. Пландан ажыр 18 муң тонна хөмүр-дашты паспаң, 3262 тонна сорттук даг-дүгүн, 2,2 муң кубометр дилгит материалдары, 39 тонна мал саржаан, 72 тонна далганы бүүдүргөн, 18,1 муң кубометр түдүг ыяжын үндүр сөөрткөн.

а-биле социалисттик чарыкка тилекчилер кылдыр дараазында районнарың баш совхозтары СЭКП обкомунуң бюзосу, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлели, профоблчөвүлел болгаш ВЛКСМ обкомунуң тилдөөп деп санааң:

Барыны зонаның районнарында — ЧӨӨН-ХЕМЧИК РАЙОН;

төп зонаның районнарында — КЫЗЫЛ РАЙОН;

барыны зонаның совхозтарында — «БАРЛЫК» СОВХОЗ;

төп зонаның совхозтарында — «КОМУНИЗМНИН ХЕРЛИ» СОВХОЗ.

СЭКП обкомунуң, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң, профоблчөвүлелдин болгаш ВЛКСМ обкомунуң шийирлерин Кызыл туктары Чөөн-Хемчик, Кызыл районнары, «Барлык» болгаш «Коммунизмниң Херли» совхозтарга тысырып, район бүрүзүгө 300 рубль, совхоз бүрүзүгө — 150 рубль акша шаңдалыгы бээр шийиртпээң.

Муруну зонаның районнары болгаш совхозтары мээ ажылдың продукциязын бүүдүр, күрүнеге сар, малдың баш санын көвүдээр, оон баш санын менди камгалаары хандыр талазы-биле доктаалды хүлээп алган.

Улетпүрүң, түдүгүң, транспортүң болгаш харылааның, сазыгың болгаш чоңунуң коммунал-амыдырал хандырылааның коллективтеринин социалисттик чарыкының XXVI съездинин, СЭКП ТК-ның май, ноябрь (1982 ч.) Пленумдарының шийирлерин амдыралга боттандырыпшаа, 1983 чылда планнары болгаш социалисттик хүлээлгелерин база оң бирги беш чылдың үшкү чылдың планын күүсет дээш социалисттик чарыкты калбартаң, I кварталдың планнарын болгаш социалисттик хүлээлгелерин күүседиңизге чамдык чедиишкениң болгаш демдегелээ.

Бо чылдың январь-март айларында үлетпүр продукциязын пландан ажыр 2524 муң рубльге бүүдүргөн, 2008 рубльдин сайгарган болгаш күш-ажылдың бүүдүрүчүлүгүн талазы-биле план 105,7 хуу күүсеттинген. Пландан ажыр 18 муң тонна хөмүр-дашты паспаң, 3262 тонна сорттук даг-дүгүн, 2,2 муң кубометр дилгит материалдары, 39 тонна мал саржаан, 72 тонна далганы бүүдүргөн, 18,1 муң кубометр түдүг ыяжын үндүр сөөрткөн.

1983 чылдың бирги кварталында Тыва АССР-ниң үлетпүрүнүн күрүне планын күүсеткен түңнелдериниң дугайында Тыва АССР-ниң Статистика эргелелиниң ДЫҢНАДЫ

Улетпүр бүүдүрүлгелеринин ажылдачылары, боттарыңа алган социалисттик хүлээлгелерин хуусаа бетинде күүседиңиз дээш чарыкшышаа, 1983 чылдың бирги кварталында үлетпүр продукциязын бүүдүрүп үндүрүп талазы-биле чамдык чедиишкениң чедип алганыңар.

Продукцияны нити хемчээлини талазы-биле күрүне планы күүсеттинген. Кол азырларың талазы-биле үлетпүр бүүдүрүлгелеринин нити хемчээли дараазында саннар-биле тозараттыңың турар:

1983 чылдың I-ги кварталында бүүдүргөн хемчээли	1982 чылдың I-ги кварталында уаду %-биле
Электрэнергетика	99,0
Одаар чуул үлетпүрү	97,0
Өнүгүт металлургия	99,0
Металл болбазырадыр	100,9
Ыяш болгаш ыяш болбазырадыр үлетпүр	105,0
Түдүг материалдарының үлетпүрү	99,9
Чийк үлетпүр	102,0
Аш-чем үлетпүрү	118,0
Далган-крупна болгаш комбикорм үлетпүрү	98,0
Полиграфия үлетпүрү	103,0

Аш-чемниң, ыяш болгаш ыяш болбазырадыр үлетпүрлер бедик темпаларың ажылдап турарлар.

Продукцияны хемчээлиниң, бүүдүрүлгө өздүлгелеринин темпаларың болгаш күш-ажылдың бүүдүрүчүлүгүнүн талазы-биле квартал планының тус-тус эргелелдер болгаш бүүдүрүлгелер азы-биле күүсеттинген:

Продукцияны хемчээлиниң план күүсөлгөзү %-биле	1983 чылдың I-ги кварталында уаду %-биле	бүүдүргөн хемчээли	күш-ажыл бүүдүрүчүлүгү
«Тыва даг-дүгү» комбинат	115	98	115
«Каа-Хем» хөмүр-даш разрез	106	97	97
Тыва электрик четкилери	100,9	99	97
«Тыва кобальт» комбинат	102	99	99
«Түдүг кезектери» комбинат	120	111	118
«Шаганажестрой» ДАК	95	104	102
Кызылдың эът комбинаты	131	136	138
Кызыл-Мажалыктын эът комбинаты	100,9	129	144
Сүт комбинаты	112	107	107
Тарва продуктулар эргелели	101	98	100
Аш-чем үлетпүрүнүн министрствозу	100,3	103	99,4
Далган-крупна фабрикасы	100,1	104	99,4
Алгы завод	87	90	94
БДН-ни өөрдөлгө-бүүдүрүлгө бүүдүрүлгөзү	103	104	104
БКЧН-ни өөрдөлгө-бүүдүрүлгө бүүдүрүлгөзү	107	111	109
«Тыва түдүг» материалдар каттыжышкыны	104	92	91
«Тыва сүт түдүгүн» ДБК завод	103	94	102
«Тыва колду түдүг» трест	104	105	100,7
Ыяш ажил-агыйының министрствозу	96	103	105
Түдүг кезектеринин болгаш конструкцияларының завод	109	110	106
Улуг-Хемин ыяш үлетпүр ажил-агыйы	104	105	105
Чүрт үлетпүрүнүн эргелели	107	110	104
Автосептелге завод	103	97	106
Сельхозтехникум	101	102	104
Ном үндүрер черлер болгаш полиграфия талазы-биле эргелел	100,7	103	103

Чүрт үлетпүрүнүн талазы-биле квартал планы продукция хемчээлиниң талазы-биле күүсеттинген. Эрткен чыл-биле деңизерге бүүдүргөн продукцияны хемчээли болгаш күш-ажылдың бүүдүрүчүлүгү улаткан.

1983 чылдың I-ги кварталында үлетпүр продукциязының эки чугула хевирлерин бүүдүргөн хемчээли:

1983 чылдың I-ги кварталында бүүдүргөн	1982 чылдың I-ги кварталында уаду %-биле
Хөмүр-даш — муң тонна	308
Электрэнергия — млн. квт. ш.	31
Чийк энергия — муң Гкал.	188
Шуткаан шой — тонна	128
Ыяш сөөртүлгөзү — муң тырың куб. м.	127
ооң ичинде түдүг ыяжы	113
Дилгит материалдары — муң куб. м.	34
Мебель — муң руб.	395
Култура-амыдырал болгаш ажил-агый барааныңары — муң руб.	648
Түдүгү хереглээр чугай — тонна	669
Түдүгү — млн. кезек	5,7
Эртээр демир-бетон кылыглар — муң куб. м.	14
Сорттук даг-дүгү — муң тонна	21,3
Хөм ижиктер — муң эжеш	21
Кизас ижиктер — муң эжеш	22
Далган-крупна үлетпүрүнүн продукциязы — муң руб.	405
Эът, барың чергениң субпродуктуларын кириштир — тонна	1581
Колбаса кылыглары — тонна	387
Чалас сүт продуктулары — муң тонна	4,7
Мал саржаа — тонна	79
Далган — муң тонна	8,6
Хлеб болгаш хлеб-бүдүкчү кылыглары — муң тонна	5,2
Кондитер кылыглар — тонна	281
Ээртпес суксунар — муң дал.	30
Күргүг эът-сөөк мал чемир — тонна	276

1983 чылдың бирги кварталында пландан ажыр 18 муң тонна хөмүр-дашты, 3,3 муң тонна сорттук даг-дүгүн, 2,2 муң куб. метр дилгит материалдары, 3,5 муң рубль түгө култура-амыдырал болгаш ажил-агый барааныңары, 13,3 муң рубль мебель, 301 тонна эътти, бирги категорияның субпродуктуларын кириштир, 17 тонна колбаса кылыглары, 39 тонна мал саржаан, 72 тонна далганы 3 муң дал ээртпес суксунар бүүдүрүп үндүргөн.

Улетпүрүң нити-биле квартал планы күүсеттинген болза-даа, чамдык бүүдүрүлгелер доктааттыңаң онзалдарың күүседиңиз шыдавааныңар: 14 бүүдүрүлгөзү продукцияны планнарың күүсетпээңер, 21 бүүдүрүлгө үлетпүр бүүдүрүлгелеринин хемчээли куулааткан, 20 бүүдүрүлгө күш-ажылдың бүүдүрүчүлүгүн планнарыңаң депенни чедип албаан, 21 бүүдүрүлгө күш-ажылдың бүүдүрүчүлүгүн эрткен чылгагы I-ги кварталда турган деңизинден куулааткан. Түдүгү хереглээр чугай болгаш туубу бүүдүрүлгелерин, хөм болгаш кизас ижиктерин, далганыла үлетпүрүнүн продукциязын, чалас сүт продуктуларын, кондитер кылыглары, балык туударың планнары күүсеттингээң.

Барааның продукцияны бот-үзүлгелерин квартал планы күүсеттинген. ТЫВА АССР-НИНГ СТАТИСТИКА ЭРГЕЛЕЛИ.

ССРЭ-ниң Өртектөр талазы-биле күрүне комитетинде

ССРЭ-ниң Күрөктөр комитетин ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң чоңунуң чамдык хереглел бараннарының үүрмектен сазар күрүне өртектөр чингидер дугайында айттышкының баураар 1983 чылдың апрель 25-тен эгелен күштүг болур чаа преискураторлары бадылаан.

Ол преискураторларда үүрмектен сазар өртектери чингидерин мындаар көрүп турар:

Каракуд моюндуруктарга ортума-биле 20 хуу, норма кежинден моюндуруктарга — 35 хуу. Херэжениңиң норма кештен моюндурукту кышкы тоңуга үүрмектен сазар өртектери ортума-биле 21 хуу болгаш өр кижилерин каракуд моюндурукту тоннарыңа ортума-биле 7 хуу.

Арыг дүңгөн ойун кылган арымдыларга — ортума-биле 40 хуу;

Торгу оруд шымыларын болгаш сырткы халтарың чамдык хевирлеринге — ортума-биле 40 хуу кызырган.

Үүрмектен сазар өртектери чингитениңиң нити түдү бир чылга онаштыр алмыра, 1,4 миллиард рубль болур.

Чугаалажып, деткип турар

«Тыва түдүг» трестин № 48 түдүг эргелелинде Петр Христович Войтуктуң ууртканы бызыңаңдар бригадазы мурнакчы ажалдыг, интернационалы коллективтеринин бирээ. Бригада Магистральная микрорайонда 500 киза чурттаар нити чурттаага бакыңын шалалаар. Эжне, сонгаларың эптээр ажалдары чоктаа чал бурун дооскан. оон ырак эвесте туттунган уаду панел бакыңда ажалдай берген.

Бригада коллектив чыл эгесинден шылыңчы ажалдаң, ажал ажалың, бүүдүрүлгениң сагыла-чурумун быжыглаар талазы-биле, ажал шаған чөп ажалдар, анаа турушкуну бүүдүрбөс дээш боттук хемчегелерин ап келген. Бригада кезиктиңиң ажалга харысалганың бедидер, ажалдан оозадыр, эрте чорутуу таварыгларың болдурбөс талазы-биле бригада

чөвүлел тодаргай ажалдаң келгениң түңнелде байдал көскүзү-биле экижээң. «Күш-ажылчы коллективтер болгаш бүүдүрүлгелерин, ала-баа черлерин, организациаларың эргелен башкаларыңа оларынч ролюн бедидер дугайында ССРЭ Хойбузуңуң төлөвилелни бригада танышкан, ону нани-биле чүүдүгүзүңүң дөңсөөң.

— Күш-ажылчы коллективтерин бүүдүрүлгени эргелен башкаларыңа ролюн бедидер дугайында чугаа доктаамал турун келген болгаш хөмчөлдүгү айттыңың болур — деп, бригадир П. Войтук чугаалады.

ЧҮҮРКА: бригадир П. Войтук (оң талазында) ийи дугайында) бригаданың башчылары-биле.

В. КАРА-САЛДЫҢ фотолары.

МЭЭН БОДАЛЫМ

Ш Ы Н

ТООМЧА ЧОК ОПУРБАС

речизи болур.

Х. КУУЛАР.
Чөөн-Хемчик район.

Тыва АССР-ниң Телевидение болгаш радиомаччылыга талазы-биле күрүнө номинативниң симфония оркестриниң бо-

лук хөгжүмчүлери Тываның композиторларының III пленумунга күсүлдө үезинде. Ю. КОСАРЬКОВТУҢ ФОТОЗУ.

«УРАЛМАШТЫҢ» 50

СВЕРДЛОВСК. «Уралмаш» чок болза, чурттуң аар үлетпүрүнүң дугайыч чугаалаары-даа берге деп болур. Ону заводтарын болган, фабрикаларын, даг-лаш арыгаар комбинаттарын, хөмүр-лаш раэвтериниң адамы деп чугаалаар-даа болза, акырбас. Заводт баштайгы беш чыдар үезинде туткан. Ынчан партия чурттуң индустриализацияны угуланышкыны айткан. «Уралмаш» 50 чыл мурун, 1930 чылда, акылдаанып кирген. Оң коллективниң эрткин оруу аар-берге-даа болган. Бөгүн ол орутук бедик мергесилдик инженерлер, эртемденер, бедик деңгээлдик техниканың дузазы-биле үргүчүл чурттуң турар.

Ала-чурттуң дайынның чыдарында завод доп-доран ажалын эде тургускаш, Т-34 дээр танкыларын, боду чорутуу дайынчы техниканы кылып үндүрүп турган.

1983 чылдың «Уралмаш» дээр, улаз акыл-агыйның эң-не нарын, болбоазаргай соругаларын шийитиреп шыдаар тускайыттыгын ала-чурттуң чуртта эң улаз дээр каттыжышкыны-дыр. Ажылчыларын үш сагалы аңаа солуккан. Заводтун коллективни чыл паланын хуурадаан эрте күсүлдүр, планга немештир, 1,5 млн. рубльиң продукцияны бээр дээр социалисттик хуурадаан челишкенин күсүлдүп турар. «Күш-ажал» дээр — алаар болган мактал» деп деңиз-биле ажал-даар чорук аңаа эвези эвез роляда бооп турар.

ССРЭ-ниң 60 чылын ала-чурттуң социалисттик чарыкка идешкейн, кириш-

АПРЕЛЬ 19-ТА БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН
8.00—«С» 8.40—Эртенги гимнастика. 8.55—Телефизм — «Поздняя любовь». 1-ги, 2-га сериялар. 11.35—Телемелээр. 11.40—14.15—Часлар. 14.15—Телемелээр. 14.35—Документалдык фильмдер. 15.35—А. Скрябин «Этотас поэма». 15.50—Донец области Енакиеве хоорайның шахтерларының дугайында телеочерк. 16.30—Концерт. 17.00—Бистик корреспондентилериниң чугаалары. 17.30—Концерт. 17.50—Гимнастикага делгей кудугу аш маргылаш. 18.30—18.45—Часлар. 19.45—Бөгүн делгейде. 19.00—Нелеяли спорт. 19.30—Концерт. 20.00—В. И. Ленин. Аммыралының арынары. Хей сериалыг телефильм. 1-ги фильм: «Ленинни кийгиреп тур мен». 21.00—«У». 21.35—«Москва» деп кино допчулаш. 21.45—Хоккейге делгей чемпионаты. ЧССР биле Швейцарияның хоккей командалары учуражыр. Часлар үезинде — Бөгүн делгейде. 23.30—Жостовскийниң силбилге уран чүдүш. Мастер П. Платов. 00.00—00.45—Футболга СССР чемпионаты «Динамо» (Москва) — «Спартак».

ИПИГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН
12.00—Француз аал. Оределген 2-ги чыл. 12.35—География. 6-ги класс. Мурнуу Азия, Индостан, Индий Гангтын оргулаш. 13.05—«Шидираа школары». Разрядчылар клас. 13.35—Борис Лавренев. Аммыралының болгаш чогаал ажылының арынары. 14.25—Совет чуртунга уран чүдүш. В. И. Ленинниң оуур-хевир. 14.55—Бойдус дугайы. 2-ги класс. Часкы алачылар. 15.15—П. Нерула. Аммыралының болгаш чогаал ажылының арынары. 15.55—Телемелээр. 16.00—18.30—Часлар.

КЫЗЫЛДАН
18.30—Концерт. 19.00—Телемелээр. 19.10—«Өрөңдир болгаш кижилер» деп дамчыдыла. 19.40—Телемелээр. 19.55—Чарлалар.

МОСКВАДАН
20.00—«Тамчыктар удунар, чаштар!» — «Эртем болгаш техника». 20.25—«Рада» дээр улаз чогаалының фестивалы. 21.00—«У». 21.35—22.45—«Ита мужская дружба» деп уран-чечен телефильмин баштайгы үндүргүз.

Бөгүн республикага кезек булуттаар, чагбас. Мурнуу-барыш чүктен хаттың дүргөн секундла 3—8 метр.

Дүне 10—15 градус соок, хүндүс 7—12 градус чымыр. Кызылга биле булуттаар, чагбас. Мурнуу барыш чүктен хаттың дүргөн 3—8 метр. Дүне 10—12 градус соок, хүндүс 7—9 градус чымыр.

Редактор В. С. ШАРАВИН.

КИНО

АПРЕЛЬ 18-ТЕ
«НАЙРАЛ»: «Пой, кобой, пой» 9.30, 11.20, 13.10, 15.00, 16.50, 18.40, 21.00 шаңтарда.
«ПОНЕР»: «Мужское воспитание» 9.50, 11.30, «Тобого» менет курс 13.10, 15.00, «Дива» 16.50, 18.50, 20.50 шаңтарда.
«ВОСТОК»: «Не было печали» 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шаңтарда.
«ЕНСЕЙ»: «К сокращениям авиакатастроф» 18.00, 20.40 шаңтарда.

ЧАРЛАЛ

Кызылдың аш-чеч садымны магазиндеринде лимоннары кингеп. Лимонна А. В. С. атамдарын бар. Ынчанга өңе, ижин-шойуңу, меш аарыларын улуру чугула аң чүдү кылдыр лимонну саңар турар. Хав бадышны белин азы чыгарылар аарыларга улуру лимон кийгепе баа алыгтыр.

Аш-чеч белектеринге лимонну баа кадыла биле алыгтыр турар. Чечге лимонну холугура, чаагай чык болган аңи аман кинер. Шайга болгаш кофеге лимонну баа алыгтыр.

Чугадалар кезип каа азы аш маппиланында тургун каа чигирип лавову шид савага үр уде каалаган болур. Лимоннары салып алыгтыр. Лимонна аш-чеч садымны каа алыгтыр.

«ЧЫРЫК ҮЕМНИ» НОМЧААШ...

ЧОГААЛЧЫБИЛЕ УЖУРАЖЫШКЫН

Бистик школыга чоокта чаа Тыва АССР-ниң алдарлыг чогаалчы К. К. Кудажы-биле учуражылга болуп эрткин. Учуражылгага чогаалчы бодунун чогаалчы планнарын чугаалап, өөреникчилериниң соңураан айтырларына харыны берип турду.

Чогаалчының сөөлү үезе бижээн «Хансер» база чаа «Ыралы-Булак» деп номнарын бис улуру соңураал-биле номчул турар бис.

Соңу учуражылга дээш чогаалчыга өөрүп четтиргенисти илереткен бис.

М. МОНГАЛБИ.

Берт-Дар ортумак школары.

Тес Ксм район.

СОЛУН ЭРТКЕН

Өвүр районун «Кызыл ту» соохожа Чадананын профтехучилищениң өөреникчилери концерт киргүзүп келген. Оларын көргүскен чон, ташымын көргүчү чон лыка соңураган. Чечен Ооржак, Людмила Ооржак дээр уруларын «Азе» деп ырын ырлажып шуут кылгачкы. Оон өскө Олор Олар, Сат Ала, Маладыр-оол Борбалин оон көргүзүлгөн чон дооранна мактал берген.

Ырак черге кээл оюн, концерттерин көргүзүп чорутуу өөреникчилериниң оон эки уткуп алган. Оон тодорай чижээ улус клуб болуп келген болгаш көргүзүп бурун соңураал-биле уткамын болур.

О. ДАЛЫЙ.

КӨРҮЛДЕ

Совет Тываның 40 чыл оюнга тураскааткан уран чүдү көрүлдөш Бай-Талга районун Талга-Суяга болуп эрткин. Орта беш ортук, үш сес чыл школарында шийитиле болуп дөрт чүс хире кижик кырышкан. Оларын аразын да тус-тус школарында ажалдыкчыларын аңаа олош директорларынга чедир, кимнар чон дээр.

Төрөн чурт, Ленин, партия, найрал дугайында болгаш өскө-даа темаларга ыр, шүдүк, чаа ном, жамыктар, дүргөн-чугаа, шийерлен угулдулар, утка-шылар биле бедик көргүзүлгөн, шил, чадалаң, хомус, баянчы, ташы, сыт, эомей 2 хун шийинде болган.

Ийин хүн, Корүдөн жери түнүзүп, Орта шил алган теманың дугайында болгаш өскө-даа темаларга ыр, шүдүк, чаа ном, жамыктар, дүргөн-чугаа, шийерлен угулдулар, утка-шылар биле бедик көргүзүлгөн, шил, чадалаң, хомус, баянчы, ташы, сыт, эомей 2 хун шийинде болган.

ДУЗА ХЕРЕК

Кызылга чоок дээр суурларын бирээни Эрэбес. Ол Бик-Хем районда «Кызыл тараач» соохожун салып таву. Ынча школа, эмгекте, магазин болгаш Култура бажымын бар.

Чон ажыдаан хостуг үезин, дымштыр хүнер кезээр суурну Култура бажымынга күсүлдүп биле эрткин.

Ынчалар-даа култура ажылы сөөлү уде чүгө кино-биле содугуткан. Оон аңгыда чамал кезээрде ташы болулар, организас чогу конуң келген аныктарын хей кечин өөреникчилер болур.

Култура «ажымы болганда аңаа улаз, бис чон чымыл, лекция, бисса дымнап, концерттер көөр болгаш темалыг кезээрде киржир учурайт. Бистик мында лекция бисса, лекция амынааанан дээр элзеп үр болду. Култура бажымында маңа-даа болгаш ажалдаан турар. Бо дугайында Култура бажымын директор Нележа Санамы та чүчү болан турар чүе.

Суурну Култура бажымын ажалын эде чорутуу, суурда аныктарын болгаш агитаторларын-даа оон, концерттерин органдар болур. Ажымын аңаа тоск болза келээ Советке болгаш партия органдарына дугаа көргүзүлгө дилет тургулар кижиле Култура бажымын директор болур учурайт.

Ынды турбуже оон сеткилин бо айтырмалар дүрүтпейн турары суурну чурттакчыларынга хомулаңчы болур турар.

Т. БИЧЕ-ООЛ.

Эрэбес суурну чурттакчы.

РЕДАКЦИЈАНЫҢ АДРЕЗИ:

Тыва АССР-ниң Министрлер Чевуралиниң Ном үндүрер чер, полиграфия болгаш ном садымның черектериниң талазы-биле өргөдөлиниң типографияны.

КЕЖЭЭНИҢ МУРНУНДА — МАКТАЛ, ХҮНДҮ

— Суурувус чыл келген турдун өвүр олар. Чурттагыч чону база көвүдүш. Почтачыларын ажалы улазып, харымсалгазы бедээ. Суукей Мааховна № 1 участокту харылап турар. Ол бир чыл почтачылан. Аныктарын ажалга хандыжыдып, оларын харылаанын хей аны мергесилгеге күсүлүн бугаар өөредип, деткип чорутканнары-даа бар. Ажылдап келген чылдарында ажал шагы үзүп, прогудан-даа көрбөш. Шынап-ла аныктарга бугу тала-биле үлгерилг не — деп, Эрэнне харылаа бедириниң начальниги Д. Д. Кызыл-оол ону макталы.

«Кежээни мурнуна — мактал, хүндү» деп чонун мерген домал киге-де чугаалаан. Ол шынап-ла үе-шанын чөпүт ажалга аныккаш, оңт орбас кижилерин бирээш. Ич-тагыч учуражып, ажал-оол соңураазы-мис, оң хазы-лар турар кавартаанын чоруп орувусту, бичи үлүгүл ажал не утукжуп келин. Демги алачкыны айтырарыкка:

— Комсомольска күдүмчүзүн күдүм боткан боор. Кашпа-гайың халык кижик. Ол ажалын дооран дооруткан. Оон-биле чамал ажалдап турар мен. Бажымын бо-ла болгай Урулаан оларлар боор — ээш, доора күдүмчө ажалдаш, ол мынаар бажымын сөөдөл.

Өг-бүдөниң арыг-шөвөр чурт-

тап оарын, бажык девискээринин болгаш иштин арыс-салынды дооран эскердиңис. Бүгү-де эт-херекел туружунда, эмге-сөкселг. Тоску классы уруу Чечек чеменир өрөлдө ажалдаан тур.

— Ынчан Булу-Бажы суурнуң ажал-садынга турган мен. Ол үезе Мааховна анылап турду. Оон амыралының ажалы-биле Эрэн суурга келген. Ол калдыг-даа ажалга кызымак дитип чорутуу. Чангыс-даа хүн чонун солун, сеткүдүн оозалаткан деп чечмек аламылаан — деп, Антонина Салчак биске чугаалаан. Ынчаар хөвөжип орувусту, Суукей Мааховна чөдүп келди. Оон-биле чугааны эгелдывис.

— Коллективтерде аныктар хей бөз — деп, чугааны улам хөвөжөлтүм.

— 17 кижик бар. Олар он класс до-кан оолар, кыстар. Чамалың телефониске өөреникчилер, өскөш почтачылар ажалдап турар. Раза Бомбун почтачылап турган, Улан-Удэ хей өөренип чоруткан. Ол мурнакчылар а бирээш турду. Анна Кыргысты ажалга өөрөттү. Ол № 3 участокта байгый эвез ажалдап турар. Эрткин чыл он класс дооран Олга Ижи почтачылай берген. Аңаа арга-сүмени аламын Ч. Лавра-биле бөшпүрүп бис — деп ол чугаалап оар.

Мурнакчы почтачыны ажалы байырлаларга улам кызыл-чак алаар. Чонун дүргөн чөлөр кагаз-бичкиң чорутуу үезинде баралгалар дээр олут орбас. Эрткин биле ажал чылда почтачыларын ижиниң биле мурнакчы чалаа дамы чонга таралды, сазар хүлзегил. С. Кешпи ол хүлзегилниң 360 рубльге беттадырып, паланы 103,4 хуу күсүткен.

Суукей депутаттар болуун ажалында илдеп кырып келген. Чурттагыч чонунда-ла уру-лаарын ажал-сакка тургузуп бээрин болгаш бажын септелгенин дугайында чаргылап кингилээр. Ол бугуңу райкуксом дамчыштыр

ТИИЛЕКЧИ БОЛГАН

Мунун, Валентин Дамбаа, Анатолий Салчак, Павел Намдан («Совет Тыва»), Вячеслав Сымачан, Мерген Ооржак (№ 2 школа), Сергей Кумаажы (уруларын спорт школары) болгаш Даш-оол Сандараа («Сельхозхимия» бу-дурлугу) олар тус-тус деңизилерге тилекич болганар.

Команда ажалы-биле бирги черде сарыг-сепчилер, ийгиликте — «Совет Тыва» соохожун спортчулары.

В. НАРА-ООЛ.

КАЯА-ДАА СЕРЕМЧИЛЕДИГ БОЛУР

Совет Эвеледиге болгаш социалисттик дем-каттыжылга-зын чурттарынга улаз калдыктың чурттагыч разведка-зын болгаш оларын шийишкенин аны-буру кажаа эра-лар-биле чакыт дайынын чорудуп келген болгаш чорудуп-ла тавар. Ынчаң бачаларга кажа-лаа, халыг-даа тавары-газ бедик серемчиледиг болурун хомбаштырган «Көзүр-дүшүмүш үезинде буураал» деп Москвитин киностудияны үндүргөн чаа кино республиканың киностудияны бо хүнерде үнүп турар.

Аларей Соловьевту «Бөрү-лөс халыкка чакытгыш» чүдү турар» деп номунда анык эртемденер аштык разведка буттадыны аялыга кинирп, элзедип амыр дээр орадалышкыны күрүшенин ажалы чок чорук черини оңагарын ажалдакчылар калыңа дугайы чугаалап турар. А бо кинону сценарийн бажыныр автору Талытмыг ажал эртемден Игорь Крымов (артист Юлий Демич) чүд-ла ажалымын бижып канын бузуру кылырынга чаа ажалы чогалды тыпкан, ажалымын оон шенелде-шылгаларын тускай лабораторияга эртемденер челишкенин чорудуп турарын дугайы кинонуң эгезинде көөр бис.

Анык эртемденин ол чаа ажалымын дугайыч ажалымын разведка-зын болгаш оларын шийишкенин аны-буру кажаа эра-лар-биле чакыт дайынын чорудуп келген болгаш чорудуп-ла тавар. Ынчаң бачаларга кажа-лаа, халыг-даа тавары-газ бедик серемчиледиг болурун хомбаштырган «Көзүр-дүшүмүш үезинде буураал» деп Москвитин киностудияны үндүргөн чаа кино республиканың киностудияны бо хүнерде үнүп турар.

«Кежээни мурнуна — мактал, хүндү» деп чонун мерген домал киге-де чугаалаан. Ол шынап-ла үе-шанын чөпүт ажалга аныккаш, оңт орбас кижилерин бирээш. Ич-тагыч учуражып, ажал-оол соңураазы-мис, оң хазы-лар турар кавартаанын чоруп орувусту, бичи үлүгүл ажал не утукжуп келин. Демги алачкыны айтырарыкка:

— Комсомольска күдүмчүзүн күдүм боткан боор. Кашпа-гайың халык кижик. Ол ажалын дооран дооруткан. Оон-биле чамал ажалдап турар мен. Бажымын бо-ла болгай Урулаан оларлар боор — ээш, доора күдүмчө ажалдаш, ол мынаар бажымын сөөдөл.

Өг-бүдөниң арыг-шөвөр чурт-тап оарын, бажык девискээринин болгаш иштин арыс-салынды дооран эскердиңис. Бүгү-де эт-херекел туружунда, эмге-сөкселг. Тоску классы уруу Чечек чеменир өрөлдө ажалдаан тур.

— Ынчан Булу-Бажы суурнуң ажал-садынга турган мен. Ол үезе Мааховна анылап турду. Оон амыралының ажалы-биле Эрэн суурга келген. Ол калдыг-даа ажалга кызымак дитип чорутуу. Чангыс-даа хүн чонун солун, сеткүдүн оозалаткан деп чечмек аламылаан — деп, Антонина Салчак биске чугаалаан. Ынчаар хөвөжип орувусту, Суукей Мааховна чөдүп келди. Оон-биле чугааны эгелдывис.

— Коллективтерде аныктар хей бөз — деп, чугааны улам хөвөжөлтүм.

— 17 кижик бар. Олар он класс до-кан оолар, кыстар. Чамалың телефониске өөреникчилер, өскөш почтачылар ажалдап турар. Раза Бомбун почтачылап турган, Улан-Удэ хей өөренип чоруткан. Ол мурнакчылар а бирээш турду. Анна Кыргысты ажалга өөрөттү. Ол № 3 участокта байгый эвез ажалдап турар. Эрткин чыл он класс дооран Олга Ижи почтачылай берген. Аңаа арга-сүмени аламын Ч. Лавра-биле бөшпүрүп бис — деп ол чугаалап оар.

Мурнакчы почтачыны ажалы байырлаларга улам кызыл-чак алаар. Чонун дүргөн чөлөр кагаз-бичкиң чорутуу үезинде баралгалар дээр олут орбас. Эрткин биле ажал чылда почтачыларын ижиниң биле мурнакчы чалаа дамы чонга таралды, сазар хүлзегил. С. Кешпи ол хүлзегилниң 360 рубльге беттадырып, паланы 103,4 хуу күсүткен.

Суукей депутаттар болуун ажалында илдеп кырып келген. Чурттагыч чонунда-ла уру-лаарын ажал-сакка тургузуп бээрин болгаш бажын септелгенин дугайында чаргылап кингилээр. Ол бугуңу райкуксом дамчыштыр

КИНО

республикалар. Хөлөс, даян-дээр эртемден ол бүгүн дугайыч куртуңиң ажалы чок чорук черин ажалдакчыларын дүргөн дымнадыры-биле хоорайге конуң далаштыр халтар. Ол үезе дайыны Вей-соза-ла аңаа олурабан, оон сөөдөн чымыр кеткен, эртемденниң машинаны дозуп турган, оңу аңаа дүрүлүтө, Бодунуң таланттыңын конуң көзүрүшүмүш үезинде анык эртемден амы-тынында анык чарылап.

Шыныкчылар куртуңиң ажалы чок чорук черин ажалдакчыларын кычыктыр-баан. Вей биле Вейсоза ора-далы алаан чакыт материал-ларын алган. Совет Эвеледиги чоруп деп турду, а Нора самолет-биле уткуп үперинге белектери бергенде түзүп алы-ры-биле кино доорут. Дамчы-кы разведканын аныкчылар бистик чуртка калы хире-ла чакырттып алган, ходелде, оларын оруу мунгал, эмет хоолуун шийитилгезинде чалаастар деп чүвени ол бүгү бажылап турар.

Москвитин киностудияны үндүргөн бо кино кижилерге кажа-лаа, халыг-даа тавары-газ бедик серемчиледиг болурун хомбаштырган «Көзүр-дүшүмүш үезинде буураал» деп Москвитин киностудияны үндүргөн чаа кино республиканың киностудияны бо хүнерде үнүп турар.

Анык эртемденин ол чаа ажалымын дугайыч ажалымын разведка-зын болгаш оларын шийишкенин аны-буру кажаа эра-лар-биле чакыт дайынын чорудуп келген болгаш чорудуп-ла тавар. Ынчаң бачаларга кажа-лаа, халыг-даа тавары-газ бедик серемчиледиг болурун хомбаштырган «Көзүр-дүшүмүш үезинде буураал» деп Москвитин киностудияны үндүргөн чаа кино республиканың киностудияны бо хүнерде үнүп турар.

667000. Кызыл. Шетникин болгаш Крайченко кудумчуу бажың № 3 Телефоннары: Редакторун 2-24-63, редакторун оралакчыларын 2-35-24, 2-23-34, харымсалгазы секретарын 2-23-35, секретариаттын 2-23-35, партия ажалыра болгаш үлетпүр килдистерин 2-31-75, пропаганда болгаш совет тургузу килдистерин 2-37-13, чагаа килдизин 2-41-27, информация килдизин 2-20-40, култура килдизин 2-23-54, көзгө ажал-агы килдизин 2-21-47, корректорларын 2-27-41, бухгалтерияны 2-42-45, солун келбик барганга 2-37-75 телефонне болгаш.

Чатың № 471.

Солун неслыда 6 катап үнер.